

Архивски број: 08-70/1
13.01.2025 година

Постапувајќи по претставка бр. 08-645/1 од 30.9.2024 година поднесена од _____ од Битола, против ЈОУДГ „Мајски Цвет“ Битола, за извршена дискриминација врз основа на нечленување во синдикална организација, во областа на работата и работните односи, Комисијата за спречување и заштита од дискриминација врз основа на член 21, став 1, точка 14 од Законот за спречување и заштита од дискриминација (Службен Весник на Република Северна Македонија бр. 258/2020 од 30.10.2020) го донесе следното

МИСЛЕЊЕ

СЕ УТВРДУВА ДИРЕКТНА ДИСКРИМИНАЦИЈА врз основа на нечленување во синдикална организација во областа на работата и работните односи сторена од страна на ЈОУДГ „Мајски Цвет“ Битола врз _____ и останатите вработените во јавни установи за деца во дејноста згрижување и воспитание на децата од предучилишна возраст и во дејноста одмор и рекреација на децата кои не се членови на СОНК.

ОБРАЗЛОЖЕНИЕ

До Комисијата за спречување и заштита од дискриминација поднесена е претставка бр. 08-645/1 од 30.9.2024 година, од страна на _____ за сторена дискриминација врз основа на нечленување во синдикална организација во областа на работата и работните односи, од страна на ЈОУДГ „Мајски цвет“ Битола.

Подносителката ја поднесува предметната претставка за заштита од дискриминација истакнувајќи наводи за дискриминација врз нејзе и останатите вработени во градинката кои не се членови на Синдикатот за образование, наука и култура. Имено, во претставката е истакнато дека наведената група на вработени биле усно, а последователно на тоа, и писмено информирани дека јубилејните награди кои установата ги исплаќа од сопствената сметка, ќе бидат исплатени во различни износи за вработените кои членуваат во СОНК. Притоа, во однос на ваквото разликување, наведено е дека членовите на синдикатот би добиле награди во износ од двојно повисока вредност во однос на оној кој би го добиле вработените кои не се членови на синдикатот, истакнувајќи дека ваквите награди се исплаќаат од сопствената сметка на организацијата, а не од СОНК.

Оттука, наведено е дека со ваквата одлука се прави раздор, нетрпеливост и негодување помеѓу вработените, повикувајќи се на тоа што сите вработени подеднакво ги извршуваат нивните работни задачи и придонесуваат за развојот и работата на установата. Дополнително на ова, во претставката е истакнато дека синдикатот претставува граѓанско здружение, при што членувањето во истиот е доброволно. Во продолжение на ова, наведено е дека подносителката и поголем број на вработени членувале во наведената синдикална организација подолг временски период, но го прекинале членувањето во истата.

Во прилог на претставката беше доставена и одлуката за исплата на јубилејни награди бр. 02-210/1 од 30.9.2024 година донесена од страна на Директорот на ЈОУДГ „Мајски Цвет“ Битола, во

која се уредени и износите на јубилејните награди. Притоа, вака донесената одлука уредува различни износи за вработените кои се членови на синдикатот во однос на оние кои не се членови на синдикатот. Оттука, во член 1 од Одлуката за исплата на јубилејни награди, на работниците членови на Синдикатот им се исплаќаат јубилејни награди за непрекината работа кај иста работодавач:

- За 10 години непрекината работа, јубилејна награда во висина на 1 просечна плата;
- За 20 години работа, јубилејна награда во висина од 2 просечни плати;
- За 30 години работа, јубилејна награда во висина од 3 просечни плати;
- За 40 години работа, јубилејна награда во висина од 4 просечни плати,

при што износот на ваквиот надоместок се исплаќа од самофинансирачката сметка на работодавачот, во висина од исплатената просечна плата во Република Северна Македонија исплатена во претходната година.

Во продолжение на ова, во член 2 од наведената Одлука се уредени износите на јубилејните награди кои им се исплаќаат на вработените кои не членуваат во синдикалната организација, предвидени како:

- 50% од просечната нето плата ($\frac{1}{2}$ просечна нето плата) во Република Северна Македонија во претходната година за 10 години стаж;
- 100% од просечната нето плата (1 просечна нето плата) за 20 години стаж;
- 150% од просечната нето плата (1,5 просечна нето плата) за 30 години стаж;
- 200% од просечната нето плата (2 просечни нето плати) за 40 години стаж.

Комисијата за спречување и заштита од дискриминација согласно член 24 став 7 од Законот за спречување и заштита од дискриминација, на ден 18.10.2024 година испрати Известување бр. 08-645/2 за произнесување по наводите од претставката до ЈОУДГ „Мајски Цвет“ Битола.

Поради фактот што и по истекот на законски предвидениот рок од 15 дена од приемот на известувањето за произнесување по наводите од претставката, до Комисијата не пристигна произнесување од страна на ЈОУДГ „Мајски Цвет“, Комисијата при носењето на ова мислење ги ценеше само наводите од претставката за заштита од дискриминација.

Оттука, земајќи ги предвид наводите во претставката, Комисијата за спречување и заштита од дискриминација утврди дека станува збор за извршена дискриминација од страна на ЈОУДГ „Мајски Цвет“ врз _____ и останатите вработени во детската градинка кои не се членови на СОНК.

Имено, Комисијата утврди дека преку склучувањето на Колективниот договор за јавните установи за деца во дејноста згрижување и воспитание на децата од предучилишна возраст и во дејноста одмор и рекреација на децата, вработените во овие јавни установи кои не членуваат во Синдикатот за образование, наука и култура во понеповолна положба, со тоа што им се ограничува пристапот до еднаква јубилејна награда како и останатите вработени во ЈУ детски градинки, врз основ на нивното нечленување во СОНК. Следствено на ова, одредбите на Гранскиот колективен договор за јавните установи за деца во дејноста згрижување и воспитание на децата од предучилишна возраст и во дејноста одмор и рекреација на децата претставуваат директна дискриминација врз _____ и останатите вработени кои не членуваат во СОНК, согласно **член 6 од Законот за спречување и заштита од дискриминација** кој гласи:

„Дискриминација е секое разликување, исклучување, ограничување или давање првенство што се заснова на дискриминаторска основа, со сторување или несторување, што имаат за цел или резултат спречување, ограничување, признавање, уживање или остварување на правата и

слободите на одредено лице или група на еднаква основа со други. Ова ги опфаќа сите форми на дискриминација вклучително и оневозможување на соодветно приспособување и оневозможување на пристапност и достапност на инфраструктурата, добрата и услугите“.

Дополнително на ова, во конкретниот случај се утврдува директна дискриминација согласно член 8 став 1 од Законот за спречување и заштита од дискриминација кој гласи:

„Директна дискриминација постои кога со едно лице или со група се постапува, се постапувало или би се постапувало во однос на друго лице или група во фактичка или можна споредлива или слична ситуација, врз дискриминаторска основа.“

Законот за работни односи (Службен весник број 111/2023) предвидува општа забрана за дискриминација во член 6, согласно која:

„(1) Работодавачот не смее барателот на вработување (во натамошниот текст: кандидат за вработување) или работникот, да го става во нееднаква положба заради расно или етничко потекло, бојата на кожата, полот, возраста, здравствената состојба, односно инвалидност, религиозното, политичко или друго убедување, членување во синдикатите, националното или социјалното потекло, статус на семејството, имотната состојба, половата насоченост или заради други лични околности.“

Оттука, разгледувајќи ги следните одредби од Општиот колективен договор за јавниот сектор и Гранскиот колективен договор за јавните установи за деца во дејноста згрижување и воспитување на децата од предучилишна возраст во дејноста одмор и рекреација на децата, Комисијата го утврди следното:

Согласно член 20 став 1 од Општиот колективен договор за јавниот сектор (Службен весник број 154/2023):

„(1) Работникот има право на надомест на трошоците поврзани со работата, утврдени со закон и колективен договор и тоа:

- дневници за службени патувања во земјата;
- дневници за службени патувања во странство согласно со Уредбата за издатоците за службен пат и селидби во странство, што на органите на управата им се признаваат во тековни трошоци;
- теренски додаток во зависност од обезбедените услови за работа на терен (сместување, исхрана и сл.);
- за одвоен живот од семејството, доколку вработениот кој има семејство за издржување, за потребите на работодавачот е распореден на работно место што е надвор од местото за кое засновал работен однос и е надвор од местото на живеење;
- за користење на сопствен автомобил за потребите на работодавачот во висина од 20% од цената на еден литар гориво, што го користи автомобилот за секој изминат километар, доколку е издаден патен налог;
- за селидба во друго населено место, за потребите на работодавачот;
- во случај на смрт на работникот;
- во случај на смрт на член на потесно семејство на работникот, согласно закон;
- за непрекинато боледување подолго од 6 месеци;
- за отпремнина при заминување во пензија и
- за јубилејни награди.“

Во член 20 став 4 од наведениот **Општ колективен договор** се уредени износите на предвидените јубилејни награди за вработените во јавниот сектор и гласи:

„Јубилејните награди се исплаќаат за непрекината работа кај ист работодавач за најмалку 10, 20, 30 и 40 години работен стаж во висина од најмалку:

- 50% од просечната нето плата во Републиката во претходната година за 10 години стаж;*
- 100% од просечната нето плата во Републиката во претходната година за 20 години стаж;*
- 150% од просечната нето плата во Републиката во претходната година за 30 години стаж и*
- 200% од просечната нето плата во Републиката во претходната година за 40 години стаж.“*

Член 100 од **гранскиот Колективен договор за јавните установи за деца во дејноста згрижување и воспитување на децата од предучилишна возраст и во дејноста одмор и рекреација на децата** (Службен весник број 256/2022), склучен помеѓу Министерството за труд и социјална политика и Самостојниот синдикат за образование, наука и култура – СОНК, ги уредува јубилејните награди за вработените членови на синдикатот и гласи:

„(1) Работникот член на Синдикатот, има право на јубилејна награда за непрекината работа кај ист работодавач и тоа за:

- 10 години работа во висина од 1 просечна месечна плата*
- 20 години работа во висина од 2 просечни месечни плати*
- 30 години работа во висина од 3 просечни месечни плати*
- 40 години работа во висина од 4 просечни месечни плати*

(2) Износот на надоместокот за јубилејната награда се исплаќа од средствата на основачот односно самофинансирачка сметка на работодавачот, во висина на исплатена просечната месечна плата во Република Северна Македонија, исплатена во претходната година, објавена од Државниот завод за статистика на Република Северна Македонија.“

Оттука, вака формулираната одредба на Колективниот договор за јавните установи за деца во дејноста згрижување и воспитување на децата од предучилишна возраст и во дејноста одмор и рекреација на децата се спротивни на член 185 став 2 од Законот за работни односи, кој гласи:

*„Никој не смее да биде ставен во понеповолна положба поради членство или **нечленство** во синдикатот, односно здружението на работодавачите, односно учество или **неучество** во дејноста на синдикатот, односно здружението на работодавачите.“*

Во продолжение, членот 198 од ЗРО уредува забрана за нееднакво постапување поради синдикално членство или активности, при што во став 2 од истиот е предвидено:

„Членството во синдикатот и учество во активностите на синдикатот не смее да биде околност на која работодавачот ќе ја заснова одлуката за склучување на договор за вработување, за промена на работата која работникот ја работи, односно местото на работа, стручното образование, напредувањето, платата, социјалните надоместоци и престанок на договорот за вработување.“

Понатаму, во член 205 став 2 од Законот за работните односи е предвидено дека:

„Општиот колективен договор за јавниот сектор се применува непосредно и е задолжителен за работодавачите и вработените во јавниот сектор.“

Во однос на Колективниот договор за јавните установи за деца во дејноста згрижување и воспитување на децата, како грански колективен договор, член 205 од Законот за работните односи предвидува дека:

- (1) Општиот колективен договор за приватниот сектор од областа на стопанството се применува непосредно и е задолжителен за работодавачите и вработените во приватниот сектор.
- (2) Општиот колективен договор за јавниот сектор се применува непосредно и е задолжителен за работодавачите и вработените во јавниот сектор.
- (3) Колективниот договор на ниво на гранка односно оддел, согласно со Националната класификација на дејности се применува непосредно и е задолжителен за работодавачите кои се членови на здружението на работодавачите потписници на колективниот договор или кои дополнително му пристапиле на здружението.

Дополнително на ова, согласно член 5 став 2 од Општиот колективен договор за јавниот сектор (Службен весник број: 154/2023) гласи:

„Со колективен договор на ниво на сектор, оддел или група, односно на ниво на работодавач и со договор за вработување или решение, не можат да се определат понеповолни права од правата утврдени со закон и овој колективен договор, а ако се определени, тие одредби се сметаат за ништовни и се применуваат одредбите од овој колективен договор и од закон.“

Согласно член 28 став 3 од Законот за работните односи, одредбите од гранскиот колективен договор со кои се утврдени помали или понеповолни права од правата утврдени со законите и актите од ставот 1 на овој член се ништовни. Оттука, Комисијата утврди дека **членот 100 од гранскиот колективен договор** за јавните установи за деца во дејноста згрижување и воспитување на децата од предучилишна возраст и во дејноста одмор и рекреација на децата **е спротивен на наведеното согласно член 28 од Законот за работни односи**, следствено на што претставува основа за понеповолен третман кон подносителката на претставката и останатите вработени кои се наоѓаат во иста фактичка ситуација поради нечленувањето во синдикалната организација.

Врз основа на наводите во претставката, Комисијата утврди дека подносителката докажала дека постои причинско-последична врска помеѓу нечленувањето во синдикатот и фактот дека нејзе и на сите останати вработени кои не се членови на синдикатот, сумата која им се пресметува за исплата на јубилејни награди е двојно пониска од онаа која им се пресметува на вработените кои се членови во синдикатот. Следствено на ова, Комисијата утврди дека ваквото понеповолно постапување се заснова врз фактот дека подносителката не е член на синдикатот, при што врската помеѓу понеповолното постапување и настанатата штета, односно повредата на еднакво остварување на правото на подносителката на јубилејна награда може да се воочи во нееднаквото исплаќање на истата во однос на останатите вработени кои се членови на синдикалната организација. Оттука, произлегува дека член 100 од Гранскиот колективен договор за јавните установи за деца во дејноста згрижување и воспитување на децата од предучилишна возраст и во дејноста одмор и рекреација на децата предизвикале понеповолно постапување од страна на ЈОУДГ „Мајски Цвет“ Битола кон подносителката на претставката единствено поради нечленување во СОНК, следствено на што за подносителката и на останатите вработени кои не се членови на истиот е предвидена двојно пониска сума за исплаќање на јубилејна награда.

Врз основа на погоре изнесеното, Комисијата за спречување и заштита од дискриминација, одлучи како во диспозитивот на мислењето и утврди дискриминација врз основа на нечленување во синдикална организација во областа на работата и работните односи од страна на ЈОУДГ

„Мајски Цвет“ врз
членови на СОНК.

и останатите вработени во детската градинка кои не се

Согласно член 27 став 2 од Законот за спречување и заштита од дискриминација, по утврдената дискриминација, со цел отстранување на повредите на правото, Комисијата за спречување и заштита од дискриминација ја донесе следната:

ПРЕПОРАКА

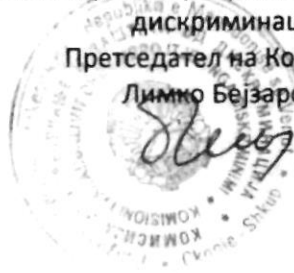
СЕ ПРЕПОРАЧУВА ЈОУДГ „Мајски Цвет“ Битола да изврши воедначено исплаќање на јубилејната награда на подносителката на претставката како и на останатите вработени во ЈОУДГ „Мајски Цвет“ Битола кои не се членови на СОНК, а го оствариле правото на јубилејна награда во 2023 и 2024 година.

СЕ ПРЕПОРАЧУВА Министерството за труд и социјална политика (Министерство за социјална политика, демографија и млади) и Самостојниот синдикат за образование, наука и култура - СОНК да ја отстранат дискриминацијата со тоа што ќе ја усогласат одредбата од членот 100 од Гранскиот колективен договор за јавните установи за деца во дејноста згрижување и воспитување на децата од предучилишна возраст и во дејноста одмор и рекреација на децата со тоа што ќе овозможи еднаков третман кон вработените во однос на јубилејните награди, без разлика на тоа дали вработените членуваат или не членуваат во синдикалната организација, вклучително и подносителката на претставката **најдоцна во рок од 90 дена од приемот на ова Мислење и за истото писмено да ја извести Комисијата.**

СЕ ПРЕПОРАЧУВА сите работодавачи врз кои се применуваат одредбите од гранскиот колективен договор да извршат воедначено исплаќање на паричниот износ предвиден за јубилејни награди за сите вработени кои го остваруваат правото на јубилејна награда, независно од фактот дали членуваат или членуваат во синдикална организација.

Напомена: Доколку лицата не постапат согласно дадените препораки, Комисијата за спречување и заштита од дискриминација, согласно своите надлежности од **член 27 став 4** од Законот за спречување и заштита од дискриминација, ќе поднесе барање за покренување на прекршочна постапка пред надлежен суд за прекршоци.

Комисија за спречување и заштита од
дискриминација
Претседател на Комисијата
Линко Бејзароски

Доставено до:

- ЈОУДГ „Мајски Цвет“ – Битола, ул. „Смилевски Конгрес“ бб, 7000 Битола
- Министерство за социјална политика, демографија и млади (Министерство за труд и социјална политика), ул. „Даме Груев“ бр. 14, 1000 Скопје
- Самостоен синдикат за образование, наука и култура – СОНК, ул. „Маџир Маало“ бр. 36, 1000 Скопје